

FiKiR

FİKİR

#okumakiyidir

İletişim

Sultantepe Mh.,
Cumhuriyet Cd.,
Nu:39/1, Fıstıkağacı
İş Merkezi
Üsküdar/İstanbul
editor@fikirktp.com
noktayayın.com

İSLAM DÜŞÜNCESİNDE ADALET

Editörler: Ömer Türker & Yunus Kaplan

Yayın No: 6
İslam Siyaset Düşüncesi Dizisi: 2
ISBN: 978-625-94311-5-4
Sertifika No: 53575
1. Basım, Şubat 2024

Yayın Yönetmeni: Yusuf Temizcan
Dizi Editörü: Ömer Türker
Yayına Hazırlayan: Mervenur Koçak
Tasarım: Seyfullah Bayram

© Fikir Kitap

Tüm yayın hakları saklıdır. Kaynak gösterilerek
tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında
yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla
çoğaltılamaz.

Baskı ve Cilt

Kitapyurdu Doğrudan Dağıtım,
Yenibosna Merkez Mah. Cemal Ulusoy Cad.
No: 43 Bahçelievler/İstanbul
kdd.kitapyurdu.com (Sertifika no: 40675)

İSLAM DÜŞÜNCESİNDE ADALET

Editörler

Ömer Türker & Yunus Kaplan

FİKİR

İçindekiler

Önsöz	vii
Giriş	1
Kadim Arap Şiiri Çerçevesinde İslam Öncesi Arap Toplumunda A-D-L Kavramı <i>Harun ÖğmüŖ</i>	13
Siyasetnamelerde Adalet Kavramı <i>Hasan Hüseyin Adahođlu</i>	23
Her Ŗey Yerli Yerinde: Tasavvuf Düşüncesinde Siyaset-Adalet İlişkisi <i>Özkan Öztürk</i>	57
İslam Felsefesinde Adaletin Siyasal Görünümleri <i>İbrahim Aksu</i>	91
EŖ'arî Kelamında Siyaset-Adalet İlişkisi <i>Recep Erkmen</i>	127
Plotinus'ta Erdemler ve Adalet <i>Cahid Ŗenel</i>	165

Fârâbî'nin Siyaset Felsefesinde Adalet <i>Yunus Kaplan</i>	199
Kadı Abdülcebbâr'da Adaletin Hesaplanabilirliği <i>Yunus Cengiz</i>	225
İbn Sînâ'nın Siyaset Felsefesinde Belirleyici Bir Kavram Olarak Adalet <i>Ali Eşlik</i>	259
Gazzâlî'de Siyasi Adalet <i>İbrahim Aksu</i>	277
Kutadgu Bilig'de Toplumsal Düzeninin Kurgulanışı <i>Ayhan Bıçak</i>	307
İbn Rüşd Felsefesinde Politik Adalet <i>Mehmet Murat Karakaya</i>	347
Necmeddîn-i Dâye'nin Siyaset Tasavvurunda Adalet Kavramı <i>Binazir Gashim-zade</i>	379
İbn Haldûncu Bir Adalet Dairesi <i>Kamuran Gökdağ</i>	413
Adalet Tasavvurunun Dönüşümü <i>Asum Cüneyd Köksal</i>	427
Dizin	453
Özgeçmiş	459

Önsöz

Adalet meselesi gerek klasik gerek modern dönemde metafizik, ahlak ve siyasetin temel meselelerinden biridir. Bilhassa ahlak ve siyaset alanı, adalet kavramı olmadan düşünülemez. Adaletin kavram olarak ne anlama geldiği, hangi bileşenlerden oluştuğu, kavramsal parçası olmasa bile onsuz düşünülemeyeceği unsurların neler olduğu ve bireysel yahut toplumsal seviyede adalete nasıl ulaşılacağı soruları, ahlak ve siyaset düşünürlerinin daima gündeminde olmuştur. Adalet kavramı, günümüzde de klasik dönemdeki canlılığını muhafaza etmektedir hatta modern dönemin siyasi ve içtimai şartları doğrultusunda dikkate değer bir şekilde geliştirilmiş; bilhassa Batı düşüncesinde yeni adalet teorileri ortaya çıkmıştır.

Türkiye'nin siyasi hayatında adalet kavramının hususi bir yeri olduğunu söylemek mümkündür. Cumhuriyet tarihinde Sosyal Adalet Partisi, Hür Türkiye Adalet Partisi, Adalet Partisi, Büyük Adalet Partisi, Türkiye Adalet Partisi gibi adında adalet kelimesinin yer aldığı birçok parti kurulduğu gibi son yirmi küsur yıldır ülkeyi yöneten Adalet

ve Kalkınma Partisi'nin de adında bu kelime yer alır. Fakat buna rağmen adalet üzerine yapılan tefekkür, gerek teorik gerek pratik seviyede yeterli veya dikkate değer bir gelişme gösterememiştir. Dahası, adalet kelimenin hakiki manasıyla bir sorun olarak kavranıp da İslam düşünce mirası dikkate alınarak henüz tartışılabilmiş değildir. Oysa İslam düşünce tarihi bu hususta oldukça zengin bir muhtevaya sahiptir. Kelamcılar, fakihler, muhaddisler, sufiler, filozoflar, tarihçiler ve farklı seviyede yöneticiler, meseleyi muhtelif açılardan ele almışlardır. Farklı geleneklere dair akademik çalışmalar olmakla birlikte İslam düşünce mirasını hakkındaki birikimimiz de bu düşüncenin derinliğini kavramak bir yana söz konusu çeşitliliği temsil eder seviyede dahi değildir. Bu eksikliği gidermeye dönük bir adım olması amacıyla İlmî Etüdler Derneği bünyesinde yürütülen İslam Siyaset Düşüncesi Projesi kapsamında birincisi 26 Kasım 2022'de "Klasik Dönem Siyaset Düşüncesinde Adalet: Teoriler ve Kavramlar" başlığıyla, ikincisi ise 29 Nisan 2023'te "Klasik Dönem İslam Siyaset Düşüncesinde Adalet: Düşünürler ve Metinler" başlığıyla iki çalıştay düzenledik. Elinizdeki kitap, bu çalıştayda sunulan metinlerin müzakereler neticesinde ikmal edilip bir kitap bölümüne dönüştürülmesiyle hazırlandı. Sunum yapan bir kısım hocalarımız bölümlerini bu baskıya yetiştiremedi ama sonraki baskılarda onların da makalelerini de dahil etmeyi umuyoruz.

Talebimizi geri çevirmeyip çalıştaya katılan, sunum yapan ve sunumlarını kitap bölümüne dönüştüren hocalarımıza minnettarız, onların özverili çalışmaları olmasaydı bu kitap çıkmazdı. Çalıştayın tertibi ve kitabın teşekkül sürecinde proje asistanlığını nezaketle yürüten Fazilet

Fatıma Alçık'a teşekkür ediyoruz. İslam Siyaset Düşüncesi Projesi'ne maddi destek veren Sultanbeyli Belediye Başkanı Hüseyin Keskin ve kültür ekibine; projeye ev sahipliği yapan İlmî Etüdler Derneği yetkililerine teşekkür ediyoruz. Kitabın yayına hazırlanmasında emeği geçen Nokta Yayın Grubu çalışanlarına teşekkür ediyor ve çalışmanın hem İslam düşünce geleneğinde adalet meselesine dair çalışmalara hem de İslam düşünce geleneğinden hareketle veya bu geleneği dikkate alarak adalet üzerine tefekkür çabalarına katkı sağlamasını diliyoruz.

Ömer Türker & Yunus Kaplan